

המפקיד פרק שלישי בבא מציעא

מד.

עין משפט נר מצוה

קו א מיי פ"ג מהל' גזלה הל' יא טו"ע
ח"מ פ"י רצ ט"ז ח'
קח ב מיי שם הל' יג
סמג עשין עג
טו"ע ח"מ שם ע"ג
ק"ב ג ד מיי שם הלכה
יב ועיין בהשגות
ובגמיר דמנה טו"ע שם
סעי' ב
א ה מיי פ"י מהל'
מכירה הל' ג סמג
עשין פכ טו"ע ח"מ פ"י
ר"ג ט"ז ח'
ב ד מיי שם טו"ע שם
וסעי' ה
ג ד ח מיי שם הל' ה
טו"ע שם סעי' ח'
ד ט מיי שם פ"ה הל' א
סמג שם טו"ע שם
סעי' א
ה י מיי שם פ"ה הל' א
והל' ד סמג שם
טו"ע ח"מ שם קל"ח סעי'
א
ו ב מיי שם טו"ע שם
וסעי' ה
ז ד מיי שם פ"ה הל' א
והל' ג סמג שם
טו"ע ח"מ פ"י ר"ד סעי'
א וסעי' ד

רבינו חננאל

אין לי אלא הוא אמר
לעבדו או לשלוחו ושלחו
בו ד מניין ת"ל על כל
חייב פשע אפי' בדיבור
חייב וקיימא לן כב"ה
דב"ש במקום ב"ה אינה
משנה. היטה את החבית
ונטל ממנה רביעית
ונשברה אינו משלם אלא
רביעית פ"י כגון שהיטה
את החבית ונטל ממנה
רביעית והושיבה כמו
שהיטה ודוקא ואחר כך
נשברה ויבוקא היטה ולא
טיטלה ולא נטלה הוא
שמשלם הרביעית בלבד
ודוקא נשברה אבל
החמיצה משלם כולה
שהוא גרם לה להחמיץ
שכל זמן שהיא מליאה
אינה מחמצת ואם מפחית
מעט ממנה ממהרת
להחמיץ. וזה פ"י גיריה
הגביה והניח ליה. הגביה
ונטל ממנה רביעית
ונשברה משלם כולה.
אוקמה שמואל כיון
שהגביה ליטול ממנה
אצ"פ שלא נטל משלם
כולה דתיא ליה דתיחוי
הא חבית כולה בסיס
לרביעית זו כי בחיות זו
הרביעית בתוך החבית
משתמרת ואינה מפנה
טעמה ולא ריחה. אבל
המגביה ארנקי ליטול
ממנה דינר ולא נטל ונגנב
או נאבד עלתה בתיקו:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף
והכסף אינו קונה את הזהב
כך היה רבי שונא בוקנור
מאי טעמא אידי דכסף
הוא חרף היו טביעא
דחבא דליתיה חרף הוי
פירא. וקני ליה פירא
לטיבעא וכן הלכה.

הזהב. הנחושת קונה את הכסף. האי אליטריך דאע"ג דבאתרא
דמסגי פריטי חריפין טפי ט' [מכספא] הווי פירא משום
דאיכא אתרא דלא מסגי כדאמר בגמרא (עמוד ג) אך תימה
אמאי אליטריך למימני דמעות הרעות שנפסלו דמקרו פירי השתא
נחשט דקגי טובא הוי פירי כל שכן
מעות שנפסלו ותו דכל המטלטלים
קונין זה את זה מוקי בגמ' במעות
חד פסלתו מלכות ומד פסלתו מדינה
כל שכן דמעות שנפסלו דמקרו פירי
לגבי כסף לכך נראה דמעות
הרעות היינו שיואלת קלמ ואסימון
אליטריך לפרש"י דמפרש אסימון הוי
שעשוי כמקון המטבע היואלת בעיר
ואין חסר רק כורה אשמועינן דאפילו
הכי הוי פירי אע"ג דאינו חסר כ"א
מעט דבדבר מועט יטביעו הרעה
מהם ולדיננו תס דמפרש אסימון
שיש עליו כורה ואינה יואלת בהואלה
י"ל שיואלת בדוחק אך לא כל כך
דדוחק כמו מעות הרעות ומטלטלין
קונין מטבע אשמועינן דקונין אפילו
מטבע כמו מעות הרעות ואסימון
דמקרי פירי לגבי כסףא ולגבי
מטלטלין מקרי כטעא:

אסימון. פרש"י שאין זו כורה
כלל וקשה לרבינו תם
דצפרק במה אשה (שבת דף סה. וסס
ד"ה לעבד) אמרו יואלן כטעא שעל
גבי היינית אי משום כורתא לעיבד
ליה פולסא משמע דפולסא יש עליו
כורה ונגמרא מפרש לקמנ' מאי
אסימון פולסא וי"ל לפרש"י דכל דבר
שאינו כמקונו קרי אסימון או שאין
זו כורה או שיש זו כורה שאינה חשובה
ואי"ת מה בין אסימון שאין עליו כורה
למעות הניתנין לסימן בצית המרמך
דאמר' בגמ' (סס) ושזין רבי דוסא
דאמר מחללין על אסימון מודה שאין
מחללין על מעות הניתנין כו' ויש
לומר דאסימון הס מעות שנעשו
ברוחצ ובעזוי ובמסקל המטבע
היואל בעיר ובדבר מועט יטביעו
הרעה מהם ולכך מחללין על אסימון
ור"ת מפרש דאסימון יש זה כורה
ואינה יואלת בהואלה ואי"ת בגמרא
קאמר רבי דוסא דאמר מחללין על
אסימון ורבי ישמעאל אמרו דבר
אחד דתיא וזרת הכסף לרבות כל
דבר הנגזר ציד דברי רבי ישמעאל
ר"ע אומר לרבות דבר שיש זו כורה
משמע דרבי ישמעאל לא בעי כורה
אסימון יש זו כורה ואי"ת היאך
אמרינו רבי אחד ויש לומר לרבות
כל דבר הנגזר ציד אע"פ שאינו יואל
בהואלה אך שיהיה זו כורה כל דהו
ור"ע בעי כורה חשובה שתאל בהואלה
אך יואלה לגמרי לא בעי מדאליטריך
לרצוי ולפ"י רש"י אחי שפיר:

נעשה

גמ' אמר לעבדו. שישלח יד וכן עשה: מנין. שהוא חייב: לא
שנו. דאיכא דנטל ולא הגביה כל החצית פטור: אלא נשברה.
לדונם הוא והרי לא קנאה שיתחייב צאונסין: אבל החמיצה.
פשיעה היא ומוזיק צידים הוא דבשכיל שמסרה החמיצה שכן דרך

HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' מנהני מילי ^(א) דתנו רבנן ^י על כל דבר
פשע בית שמאי אומרים מלמד שחייב על
המחשבה כמעשה ובית הלל אומרים אינו
חייב עד שישלח בו יד שנאמר ^א אם לא שלח
ידו במלאכת רעהו אמרו להן ב"ש לב"ה והלא
כבר נאמר על כל דבר פשע אמרו להן ב"ה
לב"ש והלא כבר נאמר אם לא שלח ידו
במלאכת רעהו א"כ מה תלמוד לומר על כל
דבר פשע שיכול אין לי אלא הוא א"אמר
לעבדו ולשלוחו מנין תלמוד לומר על כל
דבר פשע: הטה את החבית כו': אמר
רבה לא שנו אלא נשברה אבל החמיצה
משלם את כולה מאי טעמא גירי דידיה הוא
דאהנו לה: הגביהה ונטל הימנה כו': אמר
שמואל לא נטל נטל ממש אלא כיון
שהגביהה ליטול אע"פ שלא נטל לימא קא
סבר שמואל שליחות יד אינה צריכה חסרון
אמרי לא שאני הכא דניחא ליה דתיחוי הא
חבית כולה בסים להא רביעית יבעי רב אשי
הגביה ארנקי ליטול הימנה דינר מהו חמרא
הוא דלא מינטר אלא אגב חמרא אבל זוזא
מינטר או דלמא שאני נמירותא דארנקי
מנמירותא דדינר תיקו:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף הכסף אינו קונה את
הזהב הנחושת קונה את הכסף והכסף
אינו קונה את הנחושת 'מעות הרעות קונות
את היפות והיפות אינן קונות את הרעות
'אסימון קונה את המטבע והמטבע אינו
קונה את אסימון מטלטלין קונין את המטבע
מטבע אינו קונה את המטלטלין [א] ^(סס) (זה
הכלל) כל המטלטלים קונין זה את זה
'ביצד משך הימנו פירות ולא נתן לו מעות
אינו יכול לחזור בו ^(סס) נתן לו מעות ולא משך
הימנו פירות יכול לחזור בו אבל אמרו מי
שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה הוא
עתידי להפרע ממי שאינו עומד בדבורו רבי
שמעון אומר כל שהכסף בידו ידו על
העליונה: **גמ'** מתני ליה רבי לרבי שמעון
בריה הוזהב קונה את הכסף א"ל רבי שנית
לנו בילדותיך הכסף קונה את הזהב ותחזור
ותשנה לנו בוקנותיך הוזהב קונה את
הכסף בילדותיה מאי סבר ובוקנותיה
מאי סבר בילדותיה סבר דהבא דחשיב
הוי טבעא כספא דלא חשיב הוי פירא
וקני ליה פירא לטבעא בוקנותיה סבר כספא
דחריף

יין להחמיץ ככלי חסר: גירי דידים
אכנו לה. חזים שלו גרמו לה
להחמיץ: דניחא ליה דסיחיו כולה
חזים בסים להאי רביעית. שתשמר
אותה רביעית ולא תחמיץ ולעולם
שלימות יד דדבר אחר צריכה חסרון
והנטל פקדון ומגביהה על מנת
לשלוט בו יד כל זמן שלא חסרו אינו
מתחייב בהגבהתו הואיל ולא נטלו
ע"מ לגזול את כולה אלא לשלוט בו
יד ושליחות יד בלא חסרון לימיה אכל
יין שאינו משתמר אלא בכלי מלא
הוא ליה כמי שנטל והניחו עם השאר
להשתמר ונעשה שואל על כל שאר
החצית: הגביה ארנקי ונטול דינר.
ולא נטל לשמואל מהו: אבל זוזא
מינטר. לבדו ולא ניחא ליה דלחוי
חינך בסים להאי ולא הוי כנוטל
ומיניה: שאני נמירותא דארנקי. כיס
מלא נראה ומשתמר ואין נוח להיות
נאכזר כדינר יחיד:

הדרן עלך המפקיד

הזהב קונה את הכסף. הלוקח
דינרי זהב וזהב כסופים דינרי
כסף ונתן לו דינרי זהב משיכת זהב
קונה את הכסף לבצעל הזהב ונתמחייב
לו זה משקיבל דינרי זהב לתת לו
דינרי הכסף ואינו יכול לחזור בו.
אבל הכסף אינו קונה את הזהב
שחס נתן לו דינרי הכסף תחילה לא
קנה ויחליף שיהיה לחזור למטבע

כסף הוי מעות משום דחריפי לנתן
בהואלה ודינר זהב אינו אלא כשאר
מטלטלין ופירות ומעות אינן קונות
עד שימשוך המטלטלין אבל משיכת
המטלטלין קונה ואין אחד מהם יכול
לחזור בו. ובגמ' מפרש טעמא איכא
דילף משיכה מן המורה ואיכא דמוקי
לה בתקנתא דרבנן: הנחושה. פרוטות
של נחושת: קונה את הכסף. דינרין
של כסף או כל מטבע של כסף כולן
טעם אחד להם מי שטבעו חשוב
למטבע הוי מעות ואינו קונה ומי
שאינו טבעו חשוב וחרף הוי כפירות
ומשיכתו הוא קיום דבר: מעות
הרעות. שנפסלו: אסימון. שאין עליו
כורה פלדיון בלע"ז וזוים עגולין ומוכנים
לזור עליהם את הורה בחותם שקורין
קו"ץ: כל המטלטלין קונין זה את זה.
בין בחומר חליפין שהחליף אלו באלו
כיון שמשך האחד קנה חזירו את שלו
בין בחומר דמים בכמה תמן לי את
שך בכך וכך זה חוזר ואומר לי בכמה
תמן לי שך בכך וכך ונתלכו ומשך האחד
נתקיימו הדברים. והא כל לאתויי אפי'

(א) וקדושין מב"ה
(ב) ובהר"ף והר"ש ל"ג
זה הכלל וכן נכון ע"י
מייט"א. א גיטין ל'
(ד) ולקמן מ: עד ה'
(ה) ע"ז כ"ה: ו ולקמן
מ: א: (ו) ולקמן מ: א:
(ח) ולקמן מ: א:
(ט) מהר"ם י ודף מ"ב:
ס ודף מ: א:

תורה אור השלם

1 על כל דבר פשע על
שור על חמור על שור
על שלמה על כל אבדה
אשר יאמר כי הוא זה
עד האלהים יבא דבר
שניהם אשר ירשיען
אלהים ישלם שנים
לרעה: שבות כב ח
2 אם לא יקצא הנגב
ונקרב בעל הבית אל
האלהים אם לא שלח
ידו במלאכת רעהו:
שמות כ ד

הגהות הגר"א

[א] במשנה (זה הכלל)
תא"מ:

לעזי רש"י

פלדיון. מחבת. לפני
הטובתה בה צורת מטבע.
קו"ץ [קורין]. הורט
(לטינית מטבע).

מוסף רש"י

על כל דבר פשע. בתר
אם לא שלח ידו מבין
(קדושין מב). שחייב על
המחשבה. או על הדבור,
שחס אמר את חשג לשלוח יד
בקדונו הרי הוא נכשמו
מאותה שעה ואין להחמיץ
בכל אונסין שעלו בו, אפילו
הוי שומר חנם שלא היה
חייב עד עכשיו אלא
בפשיעה (שס) או: הך
מחשבה הואלת דבור בפה
הוא, דלא לא מוסיף בפה
מחשבתו למאי נחייב לה
(מנחות ב). אין לי.
שנתחייב צאונסין בשלימות
יד אלא בזמן ששלח בה יד
הוא עליו (קדושין סב).
הדרן עלך המפקיד